

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 października 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że A. L. od 1 maja 2015 r., jako pracownik u płatnika składek (...) nie podlega ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał na krótki okres pomiędzy zatrudnieniem A. L. tj. 1 maja 2015 r., a zaistnieniem u niej niezdolności do pracy tj. 10 lipca 2015 r. oraz wystąpieniem przez nią z roszczeniem o wypłatę zasiłku macierzyńskiego od 19 lipca 2015 r. Organ rentowy zaznaczył, że firma (...) w ramach stosunku pracy powierzyła A. L. obowiązki pracownicze na stanowisku financial controller na podstawie pisemnej umowy o pracę na czas nieokreślony od 1 maja 2015 r. w formie telepracy w wymiarze czasu pracy wynoszącym 1/2 etatu oraz wynagrodzeniem w wysokości 2.000 zł. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaznaczył, że płatnik składek jest ojcem A. L. oraz że pomimo wieloletniego prowadzenia działalności rachunkowo – księgowej potrzeba zatrudnienia pracownika pojawiła się u niego dopiero od dnia 1 maja 2015 r., a więc w krótkim okresie przed urodzeniem dziecka przez A. L.. W ocenie organu rentowego płatnik nie miał potrzeby zatrudniania pracownika (ostatni pracownik tj. D. S. została wyrejestrowana z ubezpieczeń od dnia 1 kwietnia 2015 r.), a potwierdza to fakt braku zatrudnienia pracownika podczas nieobecności A. L. w pracy i wykonywanie czynności pracowniczych, jakie miały zostać jej powierzone przez M. D.. Organ rentowy podkreślił, że oprócz dokumentów kadrowo – płacowych nie przedłożono jakichkolwiek dokumentów sporządzonych i podpisanych przez A. L., które świadczyłyby, że świadczyła ona pracę w firmie płatnika. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaznaczył, że A. L. przed zgłoszeniem do ubezpieczeń z tytułu świadczenia pracy na rzecz płatnika, od dnia 15 lipca 2013 r. została zgłoszona, jako pracownik w pełnym wymiarze czasu pracy u innego płatnika składek, a od dnia 25 listopada 2014 r. do 20 lutego 2015 r. A. L. przebywała na zwolnieniu lekarskim z powodu choroby przypadającej w okresie ciąży. W trakcie postępowania wyjaśniającego nie przedstawiono ponadto zaświadczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań do wykonywania przez A. L. pracy na stanowisku financial controller, a zaświadczenie z dnia 2 marca 2015 r. wskazuje na przeciwwskazania zdrowotne do wykonywania dotychczasowej pracy przez pracownicę będącą w ciąży. W ocenie organu rentowego wątpliwym jest, że po stwierdzeniu przez lekarza przeciwwskazań zdrowotnych do wykonywania dotychczasowej pracy A. L. zdecydowałaby się podjąć dodatkową pracę w wymiarze 1/2 etatu w firmie (...). W ocenie organu rentowego celem nawiązania stosunku pracy nie było jego zrealizowanie, a jedynie uzyskanie dodatkowych świadczeń wypłacanych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W dniu 12 listopada 2015 r. do organu rentowego wpłynęło odwołanie A. L. od ww. decyzji, w którym wniesiono o jej zmianę i przyznanie A. L. prawa do obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego, rentowego, chorobowego oraz wypadkowego od dnia 1 maja 2015 r.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczona podała, że od 1992 r. M. D. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usług rachunkowo – księgowych i doradztwa podatkowego oraz że do marca 2015 r. działalność ta była prowadzona w niewielkim wymiarze. Sytuacja uległa zmianie na początku 2015 r., gdy M. D. dowiedział się o likwidacji zakładu pracy w którym świadczył pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy. W związku z koniecznością rozszerzenia dotychczasowej działalności i koniecznością pozyskania nowych klientów, a także faktem odejścia (z dniem 31 marca 2015 r.) dotychczas zatrudnianego pracownika u płatnika składek zaistniała potrzeba zatrudnienia nowego pracownika. W dniu 27 kwietnia 2015 r. między płatnikiem a A. L. została podpisana umowa o pracę na czas nieokreślony wynagrodzeniem w wysokości 2.000 zł na stanowisku financial controller. Termin rozpoczęcia pracy ustalono na dzień 1 maja 2015r. Ukończone studia na Uniwersytecie (...) oraz studia podyplomowe dawały A. L. odpowiednie kwalifikacje do prowadzenia tego typu działalności. Zgodnie z zakresem obowiązków A. L. świadczyła pracę w swoim miejscu zamieszkania, a do jej obowiązków należało posegregowanie i odpowiednie wpięcie dokumentów księgowych do segregatorów, zaksięgowanie dokumentów w odpowiednim programie księgowym, kontrola finansowa księgowości, zapisywanie księgowości każdorazowo na dysku wirtualnym biura oraz przygotowywanie procedur modernizacji pracy i telepracy biura. Ze względu na specyfikę pracy A. L. nie

była upoważniona do podpisywania dokumentów. W treści odwołania wskazano także, iż A. L. już w listopadzie 2014 r. była w ciąży i gdyby jej celem było uzyskanie dodatkowego ubezpieczenia społecznego już wówczas zostałaby zatrudniona w firmie płatnika. Potrzeba zatrudnienia pracownika pojawiła się u płatnika składek w marcu 2015 r., a obowiązki wykonywane przez A. L. są w chwili obecnej wykonywane przez jej siostrę A. D., która została przyjęta na staż. W ocenie skarżącej nieuzasadnione jest zatem przyjęcie, iż powodem zatrudnienia A. L. była jedynie chęć stworzenia dla niej ochrony ubezpieczeniowej.

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Zainteresowany M. D. od dnia 9 marca 1992 r. prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą Biuro (...) M. D.. Zainteresowany zajmuje się świadczeniem usług rachunkowo – księgowych oraz doradztwem podatkowym. W związku z zakończeniem pracy w firmie (...) w marcu 2015 roku działalność gospodarcza jest jedynym źródłem utrzymania zainteresowanego.

(zeznania zainteresowanego min.00:43:30 protokół z 12.10.2016 r.)

Ubezpieczona A. L. ma wykształcenie wyższe w zakresie informatyki i ekonometrii. Ubezpieczona ukończyła ponadto kurs podstaw księgowości dla początkujących oraz studia podyplomowe w zakresie rachunkowości zarządczej i controllingu.

(okoliczności bezsporne)

A. L. jest córką M. D..

(okoliczność bezsporna)

Od dnia 15 lipca 2013 r. A. L. zatrudniona jest w firmie (...). lab spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na stanowisku specjalisty ds. controllingu w pełnym wymiarze czasu pracy.

(akta osobowe ubezpieczonej k.43)

W dnia 2 marca 2015 r., w związku z ciążą stwierdzono u ubezpieczonej istnienie przeciwwskazań do wykonywania dotychczasowej pracy.

(zaświadczenie lekarskie k.31 akt ZUS)

Pomimo legitymowania się powyższym orzeczeniem ubezpieczona nie skorzystała z możliwości świadczenia pracy w skróconym wymiarze czasu pracy u dotychczasowego pracodawcy, nie była również zwolniona ze świadczenia pracy po dniu 2 marca 2015 r. W okresie od 1 maja 2015 r. do 9 lipca 2015 r. A. L. świadczyła pracę w wymiarze 8 godzin dziennie.

(pismo (...).lab spółki z ograniczoną odpowiedzialnością k.30, dokumentacja pracownicza wnioskodawczyni k.31-42)

W związku z zakończeniem pracy w spółce (...) oraz faktem zakończenia (z dniem 30 marca 2015 r.) współpracy z dotychczas zatrudnianą księgową D. S., zainteresowany zamierzał zatrudnić pracownika, którego zadaniem miało być przede wszystkim stworzenie komputerowego systemu archiwizowania danych z możliwością zdalnego dostępu przy pomocy wirtualnego dysku. Po przeprowadzeniu rozmów z A. L., płatnik składek podjął decyzję o jej zatrudnieniu. U podstaw powierzenia ubezpieczonej obowiązków pracowniczych legł również fakt, iż dysponowała ona stosowną wiedzą w tym zakresie, jej wynagrodzenie było atrakcyjne dla pracodawcy, a ponadto zainteresowany posiadał do niej zaufanie, bowiem jest jego córką.

(zeznania zainteresowanego min.00:43:00 – 01:11:20 protokołu rozprawy z dnia 12 października 2016 r.)

W momencie zatrudniania ubezpieczonej w firmie płatnika nie istniał system archiwizowania danych, a płatnik zajmował się wówczas obsługą około 20 firm. W okresie zatrudnienia ubezpieczonej liczba obsługiwanych firm nie zmieniła się.

(zeznania zainteresowanego min.00:43:00 – 01:11:20 protokołu rozprawy z dnia 12 października 2016 r.)

W dniu 27 kwietnia 2015 r. pomiędzy firmą Biuro (...) M. D. a A. L. zawarto umowę o pracę na czas nieokreślony. W treści umowy wskazano, że A. L. będzie pracę w formie telepracy na stanowisku financial controller z wynagrodzeniem w wysokości 2.000 zł w wymiarze czasu pracy wynoszącym 1/2 etatu. Jako termin rozpoczęcia pracy przez A. L. wskazano 1 maja 2015 r.

(umowa o pracę k.33 akt ZUS)

W umowie o telepracę z dnia 27 kwietnia 2015 r. strony wskazały, że

- telepracownik podczas wykonywania powierzonych mu zadań podlega pracodawcy,
- pracodawca zobowiązuje się wyposażyć miejsce pracy pracownika w stosowny sprzęt umożliwiający wykonywanie powierzonych obowiązków,
- telepracownik zobowiązuje się do wykorzystywania komputera wyłącznie w celu wykonania umowy,
- telepracownik zobowiązuje się przestrzegać zakazów: instalowania przez siebie jakiegokolwiek oprogramowania, otwierania i wysłania poczty elektronicznej poza pocztą służbową, pobierania i udostępniania plików z multimediami i aplikacjami,
- telepracownik zobowiązuje się do niezwłocznego powiadomienia pracodawcy o wszelkich trudnościach technicznych dotyczących powierzonego sprzętu uniemożliwiających jego eksploatację i wykonywania pracy,
- telepracownik potwierdza rozpoczęcie i zakończenie pracy przez logowanie do systemu lub kontakt telefoniczny,
- zadania do wykonania wraz ze wskazówkami będą przekazywane pocztą elektroniczną lub telefonicznie, a wyniki pracy na szyfrowany dysk wirtualny Biura, po zakończeniu pracy.

(umowa o telepracę akta osobowe - k.158)

Zgodnie z aneksem nr (...) do ww. umowy o pracę do obowiązków ubezpieczonej (z uwagi na formę świadczonego stosunku pracy tj. telepracę) należało w szczególności:

- posegregowanie i odpowiednie wpięcie dokumentów księgowych dostarczonych przez pracodawcę do segregatorów (przygotowanie pracy),
- zaksięgowanie dokumentów w odpowiednim programie księgowym z uwzględnieniem uwag i dyspozycji przekazanych przez pracodawcę,
- kontrola finansowa księgowości,
- zapisywanie księgowości, każdorazowo na dysku wirtualnym Biura (archiwizacja plików programu księgowego),
- przekazanie pracodawcy uwag i problemów dotyczących wykonywanych prac drogą elektroniczną lub telefonicznie,
- aktualizacja oprogramowania na sprzęcie firmowym (auto aktualizacja przez Internet zgodnie z wymogami oprogramowania),

- przygotowywanie procedur modernizacji pracy i telepracy Biura,
- wdrażanie gotowych procedur modernizacji pracy i telepracy Biura.

(zakres obowiązków - k.32 – 32 odwrót akt ZUS)

W dniu 30 kwietnia 2015 r. A. L. odbyła szkolenie w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy.

(zaświadczenie w aktach ZUS)

W chwili podejmowania obowiązków pracowniczych w firmie (...) ubezpieczona była w 6 miesiącu ciąży.

(okoliczność bezsporna)

A. L. miała wykonywać pracę na rzecz zainteresowanego w swoim mieszkaniu (ubezpieczona zamieszkiwała w innym miejscu niż M. D.) w godzinach popołudniowych tj. po powrocie z pracy w firmie (...). (...) sp. z o.o. w Ł., gdzie wykonywała obowiązki w godzinach od 8:00 do 16:00.

Podstawowym zadaniem jakie płatnik składek powierzył ubezpieczonej było opracowanie przez nią systemu archiwizowania starych dokumentów na wirtualnym dysku (każdy tworzony dokument miał się na nim zapisywać). Do zadań pracowniczych powierzonych ubezpieczonej należało także porządkowanie dokumentów i ich księgowanie w programie księgowym (od 3 do 5 dziennie) zgodnie z instrukcją przekazaną jej przez M. D.. Dokumenty do księgowania ubezpieczona otrzymywała podczas pobytu w biurze płatnika, a miało to miejsce raz w tygodniu. Opracowanie systemu archiwizowania danych zajęło A. L. około dwóch miesięcy. Ubezpieczona miała wykonywać pracę na rzecz firmy płatnika także podczas korzystania z urlopu wypoczynkowego w firmie (...). (...) sp. z o. o. (w czerwcu 2015 r.).

(zeznania ubezpieczonej min.00:26:02 – 00:43:30 protokołu rozprawy z dnia 12 października 2016 r. w zw. z min.00:02:31 – 00:17:52 protokołu rozprawy z dnia 18 kwietnia 2016 r.)

Powierzone zadania ubezpieczona wykonywała na firmowym komputerze wyposażonym w login oraz hasło. Jednym z zadań pracowniczych, jakie wykonała wnioskodawczyni było opracowanie przez nią dokumentu pod nazwą „Procedury modernizacji pracy i telepracy Biura (...) M. D.”.

(zeznania ubezpieczonej min.00:26:02 – 00:43:30 protokołu rozprawy z dnia 12 października 2016 r., dokumentacja k.158)

Dla płatnika składek istotny był efekt, rezultat pracy ubezpieczonej, a nie okoliczność czy wykonywała ona obowiązki pracownicze w wymiarze określonym w treści umowy o pracę.

(zeznania zainteresowanego min.00:43:00 – 01:11:20 protokołu rozprawy z dnia 12 października 2016 r.)

Z uwagi na nieobecność ubezpieczonej w pracy, od sierpnia 2015 r. płatnik składek zdecydował się zatrudnić (w oparciu o umowę zlecenia) swoją drugą córkę A. D.. Do zadań wykonywanych przez A. D. należy wprowadzanie danych z faktur do programu (...) oraz zapisywanie w postaci plików (...) deklaracji wysyłanych do ZUS. A. D. świadczy pracę w stacjonarnej siedzibie firmy płatnika w wymiarze 4 godzin dziennie. Wynagrodzenie A. D. wynosi 450 zł miesięcznie.

(zeznania zainteresowanego min.00:43:00 – 01:11:20 protokołu rozprawy z dnia 12 października 2016 r. oraz zeznania świadka A. D. min.00:20:00 – 00:32:13 protokołu rozprawy z dnia 18 kwietnia 2016 r.)

Za świadczoną pracę ubezpieczona otrzymywała wynagrodzenie w formie przelewu na rachunek bankowy.

(zeznania zainteresowanego min.00:43:00 – 01:11:20 protokołu rozprawy z dnia 12 października 2016 r., dokumentacja osobowa ubezpieczonej k.158)

D. S. pracowała w firmie płatnika do dnia 30 marca 2015 r., a do jej zadań na stanowisku księgowej należało wprowadzanie i księgowanie dokumentów w komputerze. D. S. świadczyła pracę w wymiarze 1/5 etatu i nie zajmowała się czynnościami polegającymi na archiwizacji czy też układaniu dokumentów, gdyż czynnościami tymi zajmował się M. D.. D. S. świadczyła pracę na komputerze stacjonarnym, a w swojej pracy wykorzystywała programy: (...) oraz (...).

(zeznania świadka D. S. min. 00:03:10 – 00:24:47 protokołu rozprawy z dnia 12 października 2016 r.)

Ubezpieczona stała się niezdolna do pracy w dniu 10 lipca 2015 r. W dniu (...) urodziła dziecko.

(okoliczności bezsporne)

We wrześniu 2016 r. tj. po zakończeniu urlopu macierzyńskiego i wykorzystaniu urlopu wypoczynkowego ubezpieczona powróciła do pracy w firmie (...). Po powrocie do pracy stworzyła dokument o nazwie „Polityka bezpieczeństwa przetwarzania danych osobowych w Biurze (...) M. D.”. Umowa o pracę z firmą płatnika uległa rozwiązaniu w dniu 19 września 2016 r. z uwagi na fakt, że ubezpieczona wykonała powierzone jej zadania.

(zeznania ubezpieczonej min.00:26:02 – 00:43:30 protokołu rozprawy z dnia 12 października 2016 r., dokumentacja k.158)

W 2014 r. z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej M. D. osiągnął przychód w wysokości 46.609,82 zł.

W okresie od stycznia do lipca 2015 r. przychód M. D. z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej przedstawiał się następująco:

- styczeń – 4.097,54 zł.

- luty – 5.505,76 zł.

- marzec – 5.502,41 zł.

- kwiecień – 5.699,16 zł.

- maj – 5.734,92 zł

- czerwiec – 5.707,28 zł

- lipiec – 5.634,11 zł

(dokumentacja k.11-15 akt ZUS)

Powyższy stan faktyczny został ustalony na podstawie dowodów z dokumentów zawartych w dokumentacji organu rentowego, a także w oparciu o dokumentację osobową ubezpieczonej. Żadna ze stron postępowania nie kwestionowała powyższych dokumentów pod względem autentyczności, ani treści merytorycznej.

Sąd nie dał wiary złożonym w sprawie przez ubezpieczoną oraz zainteresowanego zeznaniom, w zakresie, w jakim twierdzili, że zgodnym zamiarem stron było zawarcie umowy o pracę w dniu 27 kwietnia 2015 roku oraz że na podstawie tej umowy ubezpieczona miała świadczyć na rzecz M. D. telepracę. Wskazać, bowiem należy, iż w trakcie postępowania nie przedstawiono dowodów wskazujących jednoznacznie, iż ubezpieczona wykonywała pracę w formie telepracy, że informowała pracodawcę o postępach w pracy nad stworzeniem systemu służącego do archiwizacji danych, który to efekt zakładały strony w chwili zawierania spornej umowy.

Podkreślić także należy, iż o ile w początkowej fazie postępowania A. L. jednoznacznie twierdziła, że jej podstawowym zadaniem było stworzenie wirtualnego systemu służącego do archiwizacji danych oraz że w niewielkim zakresie zajmowała się księgowaniem dokumentów o tyle w dalszej części postępowania wskazywała, że w spornym okresie

stworzyła dokument pod tytułem „Procedury modernizacji pracy i telepracy Biura (...) M. D.". Ubezpieczona na fakt sporządzenia powyższego, istotnego dla prowadzonej przez płatnika działalności, dokumentu wskazywała dopiero w dalszej części postępowania. Zważywszy na długość obowiązywania zakwestionowanej umowy o pracę do chwili powstania u niej niezdolności do pracy oraz rodzaju czynności, jakie miała wykonywać do tego momentu nieprawdopodobnym jest, aby w początkowej fazie prowadzonego postępowania ubezpieczona nie pamiętała o fakcie sporządzenia takiego dokumentu. W ocenie Sądu powyższy dokument (podobnie jak dokument pod tytułem „Polityka bezpieczeństwa przetwarzania danych osobowych w Biurze (...) M. D.”) został utworzony na potrzeby niniejszego postępowania, w celu uwiarygodnienia wykonywania pracy przez ubezpieczoną.

W odniesieniu do zeznań świadków A. D. oraz D. D. wskazać należy, że Sąd odmówił im wiary w zakresie, w jakim wskazywały, że ubezpieczona rzeczywiście świadczyła pracę. Zeznania świadka A. D. są niespójne. Świadek początkowo zeznała, iż nie ma wiedzy, czym zajmowała się ubezpieczona, gdyż sama w tym czasie przygotowywała się do matury. Z zeznań świadka wynika, że ostatni egzamin maturalny miała około 20 maja, potem wyjechała, nie było jej w czerwcu, a w lipcu była przez dwa tygodnie. Następnie świadek wskazała jakie konkretnie prace wykonywała ubezpieczona zeznając, że siostra zajmowała się wpisywaniem danych konkretnych firm do systemu i ujednocinaniem sposobu zapisów systemu archiwum i plików. Świadek zeznała, że nie wie gdzie siostra świadczyła pracę, nie była również świadkiem rozmowy ubezpieczonej z zainteresowanym na temat firmy czy przekazywania dokumentów.

Również świadek D. D. nie potrafiła wskazać, czym zajmowała się ubezpieczona. Potwierdziła jedynie, że ubezpieczona była zatrudniona w firmie męża.

Wpływ na treść zeznań świadków A. D. jak i D. D. ma niewątpliwie wpływ okoliczność, że są osobami najbliższymi dla ubezpieczonej jak i zainteresowanego i tym samym są zainteresowane wynikiem rozstrzygnięcia niniejszej sprawy na korzyść ubezpieczonej i składają przychylne jej zeznania. Wobec braku jakichkolwiek dokumentów, z których wynikałoby, że ubezpieczona w okresie od 1 maja do 9 lipca 2015 roku wykonywała pracę, zeznania świadków są niewiarygodne.

Sąd pominął natomiast zeznania świadka D. S., gdyż zeznania te odnoszą się do okresu zatrudnienia świadka w firmie płatnika, a który to okres zatrudnienia ustal przed zatrudnieniem ubezpieczonej. Świadek ten, zatem nie dysponował wiedzą, co do wykonywanych przez ubezpieczoną obowiązków pracowniczych na rzecz firmy płatnika.

Sąd oddalił wniosek pełnomocnika organu rentowego o przedłożenie przez ubezpieczoną wyciągów ze wszystkich posiadanych przez nią rachunków bankowych ze wskazaniem, kto jest lub był ich posiadaczem lub współposiadaczem na okoliczność wysokości i tytułu uzyskiwanych przez nią przychodów. Wskazać należy, że kwestia dokonywanych przez ubezpieczoną operacji bankowych na posiadanych przez nią rachunkach bankowych w żaden sposób nie może przesądzać o wykonywaniu bądź nie wykonywaniu powierzonych jej obowiązków pracowniczych.

Sąd oddalił także wniosek pełnomocnika organu rentowego o zwrócenie się do pracodawcy wnioskodawczyni tj. (...). (...) sp. z o.O. Z prośbą o udzielenie informacji na temat obowiązujących w tej firmie procedur dotyczących świadczenia telepracy i polityki przetwarzania danych osobowych, a także wskazania ich autora na okoliczność czy złożone na ostatniej rozprawie dokumenty nie są w rzeczywistości powieleniem w dużym zakresie dokumentów znajdujących się w (...). (...) sp. z o.O. Wskazać, bowiem należy, iż kwestia ewentualnego naruszenia praw autorskich pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, a dochodzenie związanych z tym naruszeniem praw może nastąpić na drodze odrębnego postępowania.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie A. L. nie zasługuje na uwzględnienie i jako takie podlega oddaleniu.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1 oraz art. 12 ust 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2016 roku, poz.963 z późn. zm.) obowiązkowym ubezpieczeniem:

emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu - podlegają pracownicy, czyli osoby fizyczne pozostające w stosunku pracy, w okresie od nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania.

Definicja pracownika na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych została zawarta w przepisie art.8 ust.1 ww. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który stanowi, iż za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy. Pojęcie stosunku pracy, o jakim mowa w art.8 ust.1 ww. ustawy jest równoznaczne z pojęciem stosunku pracy definiowanym przez art. 22 k.p. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 roku, I UK 296/04, OSNP 2006/9-10/157).

Kwestią sporną w rozpoznawanej sprawie było to, czy A. L. podlega ubezpieczeniom społecznym, jako pracownik u płatnika składek M. D. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą Biuro (...) M. D..

O uznaniu stosunku łączącego strony za stosunek pracy rozstrzygają przepisy prawa pracy.

Stosownie do treści art.22§1 k.p. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

Stosunek pracy posiada szczególne cechy, które pozwalają na jego odróżnienie od innych stosunków prawnych do niego zbliżonych.

Stosunek pracy wyróżnia się:

- 1) koniecznością osobistego wykonania pracy,
- 2) podporządkowaniem pracownika pracodawcy,
- 3) wykonywaniem pracy na rzecz pracodawcy
- 4) i na jego ryzyko,
- 5) a ponadto odpłatnością pracy.

W razie ustalenia, że w łączącym strony stosunku prawnym występowały elementy obce stosunkowi pracy nie jest możliwa ocena, że zawarta została umowa o pracę.

Nawiązanie stosunku pracy skutkuje równoległym powstaniem stosunku ubezpieczenia. Obydwa te stosunki, jakkolwiek mają inne cele, to wzajemnie się uzupełniają i zabezpieczają pracownika materialnie - pierwszy, na co dzień, drugi na wypadek zdarzeń losowych. Stosunek ubezpieczenia społecznego pracowniczego jest konsekwencją stosunku pracy i jako taki ma charakter wtórny. Ubezpieczenie społeczne nie może bowiem istnieć bez stosunku pracy. Uruchomienie stosunku ubezpieczeniowego może odnosić się wyłącznie do ważnego stosunku pracy, a więc takiego, który stanowi wyraz woli obu stron realizowania celów, którym umowa ma służyć. Jeżeli stosunek pracy nie powstał bądź też nie jest realizowany, wówczas nie powstaje stosunek ubezpieczeniowy nawet jeśli jest odprowadzana składka na ubezpieczenie społeczne (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 17 stycznia 2006 roku III AUa 433/2005, Legalis nr 88987). Sam fakt, że oświadczenia stron umowy o pracę zawierają określone w art.22 k.p. formalne elementy umowy o pracę nie oznacza, że umowa taka jest ważna.

Sąd podziela pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uzasadnieniu wyroku z dnia 25 stycznia 2005 roku (II UK 141/04, OSNP 2005/15/235), w którym stwierdzono, iż stronom umowy o pracę, na podstawie, której rzeczywiście były wykonywane obowiązki i prawa płynące z tej umowy, nie można przypisać działania w celu obejścia ustawy (art.58§1 k.c. w zw. z art.300 k.p.). Ocena taka nie odnosi się jednak do sytuacji, gdy podejmowane czynności w ramach zawartej umowy o pracę nie mają na celu rzeczywistej realizacji tej umowy, a jedynie uwiarygodnienie jej świadczenia – innymi słowy są czynnościami pozornymi, fikcyjnymi - pracownik udaje, że wykonuje jakieś czynności jedynie po to, aby stworzyć dowody jej świadczenia. Nawiązanie umowy o pracę może, bowiem wynikać z czynności

faktycznych wyrażających się z jednej strony zobowiązaniem pracownika do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, z drugiej zobowiązaniem pracodawcy do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem (art.22§1 k.p.).

Art. 22§1¹ k.p. wskazuje, że zatrudnienie w warunkach określonych w §1 jest zatrudnieniem na podstawie stosunku pracy, bez względu na nazwę zawartej przez strony umowy. Jak trafnie przyjął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 kwietnia 1999 roku (I PKN 642/98, OSNAPiUS 2000, nr 11, poz. 417) nazwa umowy nie ma znaczenia, jeżeli nawiązany stosunek pracy ma cechy wskazane w art.22§1 k.p.

Mając na uwadze dotychczas poczynione rozważania prawne należy podkreślić, że w realiach niniejszej sprawy Sąd Okręgowy w celu dokonania kontroli prawidłowości zaskarżonej decyzji organu rentowego musiał, zatem badać, czy pomiędzy ubezpieczoną i płatnikiem istotnie doszło do nawiązania i realizacji stosunku pracy w warunkach określonych w art.22§1 k.p., a z uwagi na nazwę tej umowy, czy była realizowana w systemie telepracy.

W tym miejscu wskazać należy, że w dodanym rozdziale IIa Kodeksu pracy uregulowano zatrudnienie w formie telepracy. Zgodnie z art.67⁵§1 k.p. praca może być wykonywana regularnie poza zakładem pracy, z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej w rozumieniu przepisów o świadczeniu usług drogą elektroniczną (telepraca). W §2 art.67⁵ k.p. postanowiono zaś, że telepracownikiem jest pracownik, który wykonuje pracę w warunkach określonych w §1 i przekazuje pracodawcy wyniki pracy, w szczególności za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej.

Dla rozpoznania niniejszej sprawy istotne jest to, że w cytowanym artykule ustawodawca nie odnosi się do stosunku pracy, a jedynie do pracy oraz sposobu i miejsca jej wykonania. Telepraca nie jest nowym, innym stosunkiem pracy, od uregulowanego w art.22§1 k.p. Jest ona jedynie rodzajem lub sposobem jej wykonywania przy użyciu środków technologii informatycznej w ramach umowy lub stosunku pracy, w którym praca, która mogłaby być wykonywana na terenie zakładu pracodawcy, jest przeniesiona do regularnego wykonywania poza ten teren. Chodzi tu, więc o rodzaj pracy umożliwiający, po pierwsze, jej wykonywanie poza terenem zakładu pracodawcy po drugie, przekazanie jej wyników przy użyciu technologii informatycznej. Taką definicję telepracy zawiera Europejskie Porozumienie Ramowe w sprawie telepracy zawarte dnia 16 lipca 2002 roku przez europejskich partnerów społecznych na podstawie art.139 TWE (www.etuc.org).

W tej sytuacji do Sądu należało przeprowadzenie oceny, czy analizowany stosunek prawny nosił konstytutywne cechy stosunku pracy.

Organ rentowy stanął na stanowisku, że umowa o pracę zawarta między ubezpieczoną a płatnikiem składek M. D., jest nieważna, nie doszło bowiem faktycznie do nawiązania stosunku pracy.

Dokonane w sprawie ustalenia potwierdzają stanowisko organu rentowego, że zawarcie umowy o pracę przez M. D. z A. L. i zgłoszenie jej do ubezpieczeń społecznych są czynnościami pozornymi, dokonanymi jedynie w celu uzyskania dodatkowego tytułu ubezpieczeń i skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego w związku z macierzyństwem.

Zgodnie z art.83§1 k.c. w zw. z art.300 k.p. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozoru. Z czynnością prawną pozorną mamy do czynienia wówczas, gdy występują łącznie, następujące warunki: oświadczenie woli musi być złożone tylko dla pozoru, oświadczenie woli musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozoru, czyli być aktywnym uczestnikiem stanu pozorności. Pierwsza i zasadnicza cecha czynności pozornej wyraża się brakiem zamiaru wywołania skutków prawnych, jakie prawo łączy z tego typu i treścią złożonego oświadczenia. Jest to, zatem z góry świadoma sprzeczność między oświadczeniami a prawdziwymi zamiarami stron, czyli upozorowanie przez strony na zewnątrz i wytworzenie przeświadczenia dla określonego kręgu (otoczenia), nie wyłączając organów władzy publicznej, że czynność o określonej treści została skutecznie dokonana. Jednakże zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w wyroku z 14 marca 2001 roku (sygn. akt III UKN 258/00, OSNAP 2002/21/527), nie

można przyjąć pozorności oświadczeń woli o zawarciu umowy o pracę, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca świadczenie to przyjmował. Nie wyklucza to rozważenia, czy w konkretnym przypadku zawarcie umowy zmierzało do obejścia prawa (art. 58§1 k.c. w związku z art. 300 k.p.).

W wyroku z dnia 2 lipca 2008 roku (II UK 334/07, Lex nr 531865) Sąd Najwyższy wskazał, iż w sytuacji, gdy wolą stron zawierających umowę było faktyczne nawiązanie stosunku pracy i doszło do świadczenia pracy za wynagrodzeniem, sama świadomość jednej ze stron umowy, a nawet obu stron, co do wystąpienia w przyszłości zdarzenia uprawniającego do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, nie daje podstawy do uznania, że umowa miała na celu obejście prawa. Ocena taka nie odnosi się jednak do sytuacji gdy podejmowane czynności w ramach zawartej umowy o pracę nie mają na celu rzeczywistej realizacji tej umowy, a jedynie uwiarygodnienie jej świadczenia – innymi słowy są czynnościami pozornymi, fikcyjnymi - pracownik udaje, że wykonuje jakieś czynności jedynie po to, aby stworzyć dowody jej świadczenia.

Tytułem do ubezpieczenia, z którym przepisy prawa ubezpieczeń społecznych łączą podleganie ubezpieczeniu i prawo do świadczeń, miało być w przedmiotowej sprawie zatrudnienie, jako wykonywanie pracy w ramach stosunku pracy. Nie jest istotne przy tym, czy strony miały realny zamiar zobowiązania się – przez pracownika do wykonywania pracy a przez pracodawcę do przyjmowania tego świadczenia i wypłacania wynagrodzenia, lecz to czy zamiar taki został w rzeczywistości zrealizowany. Pozorność wyraża się w braku zamiaru wywołania skutków prawnych i jednoczesnym zamiarze stworzenia okoliczności mających na celu zmylenie osób trzecich. Istotne znaczenie ma niezgodność między aktem woli a jego uzewnętrznieniem. Założeniem unormowania jest zgoda drugiej osoby na złożenie oświadczenia woli dla pozorów.

Ocena realizacji zawartej przez ubezpieczoną i płatnika umowy o pracę wskazuje na to, że strony zawarły umowę o pracę, której nie miały zamiaru realizować. O pozorności umowy o pracę wnioskować należy z całokształtu okoliczności dotyczących momentu zawarcia umowy, jak i przez pryzmat zdarzeń późniejszych.

Zebrany w niniejszej sprawie materiał dowodowy wskazuje, bowiem jednoznacznie, że ubezpieczona z całą pewnością nie świadczyła pracy na rzecz płatnika na podstawie umowy o pracę. Podnieść należy, że mimo jednoznacznych twierdzeń tak ubezpieczonej jak i zainteresowanego, co do wykonywania przez A. L. czynności na służbowym komputerze w miejscu jej zamieszkania, które to czynności miały polegać na tworzeniu systemu do archiwizacji danych bądź też księgowaniu dokumentów, porządkowaniu dokumentów, nie potrafili oni przedstawić konkretnych efektów jej pracy. Ubezpieczona nie informowała również swojego pracodawcy o postępach pracy.

Wskazać należy, że istotą świadczenia stosunku pracy w formie telepracy oprócz wykonywania jej poza siedzibą pracodawcy przy użyciu środków komunikacji elektronicznej jest przede wszystkim przedstawianie pracodawcy konkretnych efektów tej pracy, a tego ubezpieczona z całą pewnością w niniejszym postępowaniu nie wykazała. Podkreślić także należy, iż w chwili zawierania spornej umowy o pracę przychody firmy płatnika kształtowały się na poziomie około 5.000 zł i z całą pewnością jej kondycja nie pozwalała mu na zatrudnienie pracownika z wynagrodzeniem w wysokości 2.000 zł (niewątpliwie oprócz kosztów wynagrodzenia pracownika płatnik ponosił także koszty związane z opłacaniem składek na ubezpieczenie społeczne za pracownika oraz za siebie). Dotychczas płatnik zatrudniał pracowników z wynagrodzeniem minimalnym i w niepełnym wymiarze czasu pracy (D. S. była zatrudniona w wymiarze 1/5 etatu i w okresie gdy zainteresowany miał dodatkowe zatrudnienie, zaś A. D. jest zatrudniona na podstawie umowy zlecenia za 450 zł miesięcznie).

Ponadto w ocenie Sądu u płatnika składek nie istniała realna potrzeba zatrudniania pracownika, gdyż jakkolwiek wykonanie przez ubezpieczoną powierzonych jej zadań mogło usprawnić sposób prowadzenia działalności, to jednak realnie nie mogło przelożyć się na wzrost liczby klientów i tym samym obrotów. W momencie zaś zawierania spornej umowy prowadzenie firmy było jedyną formą aktywności zawodowej płatnika i z całą pewnością większość zadań pracowniczych, jakie miał powierzyć ubezpieczonej mógł wykonać samodzielnie.

Nadto z zeznań zainteresowanego wynika, iż nie wymagał by ubezpieczona pracowała 4 godziny dziennie (zgodnie z obowiązującą ją umową), nie miało dla niego znaczenia ile czasu poświęca na pracę, istotny był rezultat pracy. Strony pomimo zawarcia umowy o pracę na czas nieokreślony, zakończyły stosunek pracy we wrześniu 2016 roku.

Takie ukształtowanie stosunku zobowiązaniowego nie jest charakterystyczne dla umowy o pracę tylko dla umów cywilnoprawnych. Umowa o pracę nie jest bowiem umową rezultatu a umową starannego działania. Pracownik wykonuje pracę w miejscu i czasie wskazanym przez pracodawcę. Z zeznań zainteresowanego wynika, iż ubezpieczona mogła swobodnie dysponować swoim czasem pracy. Jak wyżej wskazano, ani ubezpieczona ani płatnik nie przedstawili dowodów z których wynikałoby, że ubezpieczona stosownie do treści art.67⁵§2 k.p. przekazywała wyniki swojej pracy za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej.

Dodatkowo należy wskazać, iż ubezpieczona nie przedstawiła zaświadczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań do wykonywania pracy na stanowisku financial controller. Z zaświadczenia lekarskiego z dnia 2 marca 2015 roku wynika, że ubezpieczona miała przeciwwskazania do wykonywania dotychczasowej pracy uzasadniające zmianę warunków pracy lub skrócenie czasu pracy. Wątpliwe jest, aby w takiej sytuacji zdrowotnej ubezpieczona będąc w ciąży wykonywała dodatkową pracę w połowie wymiaru czasu pracy.

W ocenie Sądu strony umowy musiały mieć świadomość tego, że umowa nie będzie ich obowiązywać, a ich ewentualne zobowiązania z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne będą krótkotrwale. Nawiązanie stosunku pracy, którego elementami są zobowiązanie się pracownika do wykonywania pracy i zobowiązanie pracodawcy do wypłacania wynagrodzenia, nie było rzeczywistym celem stron. Stronom chodziło o uzyskanie dodatkowych świadczeń z ubezpieczenia chorobowego i temu celowi podporządkowały skonstruowanie określonej sytuacji prawnej, a umowa o pracę stanowić miała przede wszystkim narzędzie do realizacji tego celu. Fikcyjne, czyli tylko pozorne zawarcie umowy o pracę nie mogło stanowić podstawy do objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami pracowników.

Wobec powyższego Sąd uznał, że zaskarżona decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ustalająca niepodleganie przez A. L. od 1 maja 2015 r. ubezpieceniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, jako pracownika u płatnika składek M. D. odpowiada prawu i na podstawie art.477¹§1 k.p.c. w punkcie 1 sentencji wyroku oddalił odwołanie.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art.98 k.p.c. zasądzając od A. L. i M. D. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. kwoty po 180 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Od 1 stycznia 2016 roku obowiązuje rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 roku, poz.1804 z późn. zm.). Zgodnie z treścią §21 ww. rozporządzenia do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy dotychczasowe do czasu zakończenia postępowania w danej instancji. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego należy, zatem ustalić na podstawie §11 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity Dz.U. 2013 roku, poz.490 z późn. zm.).

(S.B.)

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi ubezpieczonej.

23.01.2017 r.